

АНТИЦИКЛІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Салтикова Г.В., к.е.н, ас., **Федчун С.В.**, студентка
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Кожне суспільство прагне до економічного зростання: технічний прогрес, запровадження нових технологій, збільшення виробничих потужностей та підвищення життєвого рівня людей є стратегічними напрямками динамічного розвитку економіки кожної країни.

Проте довгострокове економічне зростання не завжди є рівномірним. Воно переривається періодами економічної нестабільності, коливаннями у темпах економічного зростання, структурі й ефективності відтворення, зміною інвестиційних циклів.

Дослідженням циклічності економічних процесів займалися як учені західної школи – Дж. Кітчін, К. Жюгляр, Й. Шумпетер, так і вітчизняної – С. Кузнець, М. Туган-Барановський, М.Д. Кондратьєв та інші.

За думкою представників західної економічної школи в ринку закладені механізми саморегулювання і, відповідно, ринкова економіка потребує мінімального втручання держави.

Вітчизняна школа, базуючись на централізованому адміністративному плануванні, реалізовувала концепт абсолютного державного регулювання економічних процесів.

Має місце широка варіативність моделей державного регулювання – від жорсткого обмеження державної присутності та створення умов для ринкової саморегуляції, до абсолютного, тотального державного регулювання економічних процесів – що обумовлює актуальність питання про пошук оптимального їх поєднання.

Після падіння радянської системи і поступового демонтажу соціальних обмежень та державного регулювання, світова економіка стала поступово повертатися до стану, що нагадував епоху класичного монополістичного капіталізму кінця XIX – початку XX ст. [1]. У 90-х рр. країни намагалися максимально наблизити свої економіки до ринкових. Довіру викликав механізм саморегуляції, що дозволяв ринку ефективно функціонувати відповідно до вимог економічних законів та реалізовувати економічні інтереси суб'єктів ринку.

Криза 2008-2009 рр. стала переломним моментом, що повністю змінила відношення до механізмів саморегуляції ринку та показала їх неефективність. Фактично світ зіткнувся з найпотужнішою фінансово-економічною кризою, яка відбулася у принципово нових глобальних умовах, коли крах іпотечного кредитування у США ініціював кризу у світовому масштабі і став поштовхом для наступних подій [1]:

- скорочення об'ємів і встановлення жорстких умов кредитування;
- різке падіння капіталізації компаній;

- різке (хоча і нерівномірне) падіння фондових індексів;
- зростання бюджетних дефіцитів;
- рецесія у виробництві;
- падіння зайнятості;
- зниження цін виробників і, нарешті, скорочення споживчих витрат.

Саме ці події дозволили голові ФРС США у жовтні 2008 року заявити, що причиною кризи стала надмірна довіра до механізмів саморегуляції ринку. Таким чином є підстави стверджувати, що механізми саморегуляції, закладені у ринковій економіці, себе не виправдали.

Уся сукупність заходів антикризового регулювання зводиться до наступного: зробити так, щоб виробник мав суспільні, а не ринкові гарантії виробництва (гарантовані інвестиції, дешеві кредити тощо) і реалізації своєї продукції (державні закупівлі або хоча б кредитування реалізації) [1].

Дістаємо висновок про важливість державного втручання в економічні процеси в ринковій економіці і доцільність регулювання господарських процесів при сучасній системі господарювання, оскільки саме державний сектор та державне регулювання при умілому та правильному керуванні циклами в змозі вирішити ряд важливих макроекономічних проблем, що починають загострюватися під час рецесії (безробіття, екологічні проблеми, соціальний захист тощо).

Але держава в ринкових умовах також управляє циклами використовуючи, насамперед, бюджетну політику. Під час кризи, для стимулювання виробництва, різко розширюються державні замовлення приватним підприємствам, збільшується державне будівництво. Держава зобов'язана активізувати податкові інструменти бюджетної політики для регулювання капіталовкладень та споживчого попиту. У період спаду податкові надходження скорочуються, натомість державні витрати зростають. У період економічного підйому спостерігається протилежна ситуація: зростання податкового тиску та зменшення державних дотацій.

Оскільки довіра до ринкового механізму саморегулювання себе не виправдала, що доводить остання економічна криза, то постає питання про важливість впровадження державної політики стабілізації циклів, з ціллю мінімізації періоду рецесії та чим швидшого виведення економіки з кризи.

1. Бузгалін А., Колганов А. Мировой экономический кризис и сценарии посткризисного развития: марксистский анализ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://instituciones.com/theories/1166-mirovoj-ekonomicheskij-krisis.html>

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 203-205.